

**Trollhaugen
Barnehage**

En liten perle i en stor hage

ÅRSPLAN

TROLLHAUGEN BARNEHAGE

En liten perle i en stor hage

Trollhaugen

- er en privat barnehage som er medlem av Private barnehagers landsforbund (PBL)
- er godkjent som Trafikksikker barnehage, og har trafikkopplæring for de eldste
- har arbeidsmål for forskjellige aldre og fagområder
- markerer jul, påske, 17.mai og andre aktuelle merkedager
- vektlegger fysisk aktivitet både ute og inne
- har ukentlige skidager på Øverby og skøytedager på Gjøvik stadion
- gir barna en trygg og god hverdag i et lite miljø, men likevel stort nok til å finne lekekamerater og få gode opplevelser sammen med andre
- tilbyr ICDP-veiledning til foreldrene
- er opptatt av troll og eventyr

Her er

- 25-30 barn fra 1 - 6 år, fordelt på 2 avdelinger : Lurvelegg for de små og Dovregubben for de store
- stabilt personale med høy kompetanse og lang fartstid i barnehagen
- store lokaler, 180 m2 lekeareal inne
- en stor spennende hage med frukttrær og busker som utelekeplass og akebakke
- stor sandkasse, lekeapparater, dukkestue og grillhytte
- sentral beliggenhet, nærhet både til byen og naturområder

Trollhaugen har alltid hatt barnas lek og trivsel i fokus. Her skal barna få både plass og tid til å velge egne aktiviteter, lekekamerater og arbeidsmåter. Gjennom egne erfaringer lærer de best, både fysisk og psykisk å bli kjent med sine ferdigheter og muligheter.

Samtidig er det viktig at barna opplever og forstår konsekvensene av egen aktivitet. Klatrer jeg høyt kan jeg falle ned, slår jeg andre blir de lei seg, sager jeg må jeg være forsiktig og har vi en konflikt må vi prøve å løse den osv. Dette innbærer også en forståelse av at det er enkelte ting vi alle må gjøre for å ha det godt sammen, som å vise hensyn til hverandre og være venner.

De store, flotte arealene, både ute og inne, gir plass til mye lek der barna får prøvd ut sine sosiale og fysiske ferdigheter, være nysgjerrige og bruke fantasien. Lek, drama/musikk, fysisk aktivitet ute og inne, er ”grunnsteiner” vi bygger mye av vår aktivitet og vårt miljø på.

Tilknytningsbasert barnehage

De første barnet knytter seg til er foreldrene eller andre nære omsorgspersoner. De er tilstede i barnets liv, gir omsorg og positive opplevelser, dekker barnets primærbehov som mat, drikke, bleieskift, søvn og tar imot barnets følelser. Når små barn begynner i barnehagen trenger de voksne som ser barnets behov og knytter seg til barnet slik at det føler seg forstått og ivaretatt. Som tilknytningsbasert barnehage legger vi stor vekt på å fange opp barnets signaler, se på kroppsspråk, lage gode fordypende relasjoner til barn. Voksne i barnehagen har som en viktig oppgave å kunne etablere trygg tilknytning til barna. For å oppnå det er de avhengig av å kunne forstå barnet innenfra, det vil si hvilket behov barnet uttrykker, både med verbalt språk og kroppsspråk. Barna opplever mye på en vanlig barnehagedag og de skal alltid ha en trygg og sikker havn hvor de kan hente seg inn.

I Trollhaugen ønsker vi å skape trygge og gode rammer både når barnet starter i barnehagen, og senere ved skifte til stor avdeling og til slutt skolestart. Vi har utarbeidet planer for alle disse overgangene.

Tilknytning i oppstart og overgangssituasjoner

Mål: Skape trygghet i alle overgangssituasjoner

Når barnet begynner i barnehagen, bytter avdeling eller begynner på skolen er dette et stort skritt for barnet. Det møter nye omgivelser, rutiner og ikke minst omsorgs- og tilknytningspersoner. Da er det viktig at vi sammen med foreldrene tilrettelegger for at barnet får en trygg og god start.

Før barnet begynner i barnehagen er vi opptatt av at vi skal bli godt kjent med foreldre og barn. Dette innebærer at familien inviteres til flere besøk (hvor mange varierer ut fra behov), og vi tilbyr hjemmebesøk. Jo bedre vi kjenner barnet, jo lettere går oppstarten.

Ved bytte av avdeling er barnet mye på besøk i forkant. Det at avdelingene er mye sammen hver dag, (bla.ved frokost og utelek), bidrar også til å lette overgangen. Slik gis barna mulighet til å bli kjent med alle voksne, skape vennskap og knytte bånd på tvers av avdelinger.

Ved skolestart deltar vi i nettverk med flere skoler og barnehager, og vi besøker alle aktuelle skoler i forkant.

ICDP-veiledning

ICDP (International Child Development Programme) er et veiledningsprogram til foreldre utviklet av Karsten Hundeide. Det handler om et enkelt, helsefremmende og forebyggende program og skal være et tilbud til alle foreldrene i barnehagen. Formålet med ICDP er å gjøre voksne sensitive overfor samspillet med barn. En av barnehagens pedagoger er sertifisert som ICDP-veileder og vi tilbyr ICDPveiledning en gang i året (4 kvelder). Denne veiledningen kan også gis individuelt dersom det er hensiktsmessig.

Trafikksikker barnehage

Trollhaugen barnehage er godkjent som en trafikksikker barnehage. Dette innebærer at vi har fokus på trafikk spesielt når vi er ute og går. Godkjenningen innebærer også at trafikksikkerhet blir tatt opp på foreldremøter.

Helt fra barna er ganske små må de forholde seg til trafikk. I begynnelsen er det de voksne som må ha hele ansvaret, men etter hvert er målet at barnet skal bli en selvstendig og trygg trafikant. Trollhaugen har trafikkopplæring som en del av vårt pedagogiske innhold, og er i dette arbeidet helt avhengige av et nært og godt samarbeid med dere foresatte. Trafikkopplæringen i barnehagen er viktig for å gi barna ferdigheter, kunnskaper og holdninger som fotgjenger, passasjer og syklist i trafikken og senere som sjåfør.

Dagsrytmen

Vår dagsrytme er laget med en lang lekeperiode både først og sist på dagen. Barna gis da god tid til uavbrutt lek, starte lek og avslutte uten at klokka bestemmer for mye.

Kjernetiden er kl.9.00 – 13.30. Det er ønskelig at barnet er i barnehagen innen kl. 09.00 for da starter aktiviteter eller turer.

LURVELEGG

07.00	Barnehagen åpner
7.45-8.30	Frokost/Frilek sammen med Dovregubben
09.00	Samlingsstund
09.15-10.45	Frilek (lek på gulvet, små aktiviteter)
10.45	Lunsj
12.15	Sovetid ute (individuell etter behov/avtale, med sovevakt ute)
13.15	Utelek
14.30	Mat
16.30	Barnehagen stenger

DOVREGUBBEN

07.00	Barnehagen åpner/Frilek
07.45-08.30	Frokost/Frilek
10.30	Rydding
10.45	Plingestund
11.00	Lunsj
12.00	Samlingsstund
12.30	Hviling for 3-åringer
12.45	Utelek
14.30	Mat/Utelek
16.30	Barnehagen stenger

Bringing og henting

Personalets intensjon er at minst en alltid ønsker barnet velkommen/ sier “takk for i dag”. Det er en god vane, det er en trygg overgang og det understreker at hvert enkelt barn er viktig. Men personalet har ikke alltid like lett for å løsrive seg for å komme til dere. Dere bes derfor å følge opp. Ta med barnet inn og forlat ikke før hilsningen/avskjeden er gjort. For barnet skaper dette sammenheng i tilværelsen og understreker tillitsforholdet hjem/barnehage.

Det er ved bringing og henting foreldre og personalet kan få den viktige dagligkontakten, hvor vi kan utveksle beskjeder og fortelle om opplevelser.

Ved henting MÅ barnet oppholde seg inne på barnehagens område inntil det forlater barnehagen sammen med foreldre/foresatte. Dette er en sikkerhetsregel for å unngå uklarhet og uhell. P.g.a sikkerhet har heller ikke barna lov til å klatre på porten for å åpne den. Ved arrangement i barnehagen utover barnehagens vanlige åpningstid, er det foreldre/foresatte som har ansvaret for barnet.

Garderobe

Av- og på kledning er en fin anledning til kontakt og trening. Gjennom samtale lærer barna seg navn på kroppsdeler og klær, høyre og venstre, farger, sortering osv. Barn og voksne utveksler erfaringer og kan ha

mange, gode og fortrolige samtaler. Det legges vekt på at barnet skal klare mest mulig av påkledningen selv. Men barnet trenger hjelp til å holde orden på garderobeplassen sin. Når barnet skal hjem, må tøfler/sko/

støvler settes innerst på benken (letter vaskejobben). Hver fredag vaskes garderobehyllene. Vær snill og rydd unna.

HUSK Å MERKE KLÆR OG UTSTYR. Dette letter arbeidet for de ansatte.

Måltidene

Barnehagedagen kan har måltider; frokost fra kl. 07.45 – 8.30, formiddagsmat ca. kl.11.00 og et valgfritt måltid kl. 14.30.

Frokosten er smøremåltid dvs. barna lager maten sin selv. De kan velge mellom brød/knekkebrød med forskjellig pålegg, eller havregrøt.

Dere velger selv om barnet spiser frokost hjemme eller i barnehagen.

Formiddagsmaten er hovedmåltidet. Da spiser vi matpakka vår, skjenker melk selv og deler ut frukt/grønnsaker. Noen ganger lages lunsj i barnehagen sammen med barna.

Måltidet kl.14.30 er for de som er sultne og har spart litt av matpakka si eller har med noe ekstra. Noen foreldre ønsker at barnet alltid skal spise, noen aldri og noen av og til. Gi beskjed. Det legges vekt på at måltidene skal være koselige. Gode matvaner, renslighet, selvstendighet, fellesskap og kommunikasjon skal være en naturlig del.

Frilek

Barnehagen har en lang frileksperiode på formiddagen slik at barna får god tid til egenaktivitet. De leker, jobber med noe de liker/velger selv, konstruerer og utforsker ny teknikk. Voksne deltar og støtter, tilbyr formingsaktiviteter og det spilles og leses.

Den voksnes rolle er sentral for å oppnå et stimulerende lekemiljø, men denne perioden er primært barnas. Mye av dagen deres både i barnehagen og hjemme, styres av andre. Nå skal de få bestemme selv, ta initiativ, lede aktiviteten, gjennomføre sine ideer, alene eller i samarbeid med andre.

Rydding

Rydding skjer to ganger pr. dag; før lunsj og ved henting.

Ute må barna lære å rydde opp etter seg. Hjelp derfor barna til å delta i rydding før de går hjem. Barna lærer at det er naturlig og nødvendig å rydde opp etter seg, ta vare på og holde ting i orden.

Ryddinga skaper felles ansvar for barnehagens utstyr og materiale. Det utvikles ordenssans og samarbeidsevne.

Samlingsstund

Samlingsstunden har vi oftest i grupper. Da får vi bedre tid til det enkelte barn, og opplegget treffer bedre barnas nivå.

Vi benytter oss av; samtale, sang, sangleker, bøker, dikt, fortellinger, flanellograf, drama, leker, rytme. Barna øver seg på å stå frem i gruppa og formidle egne opplevelser og meninger. Samlingsstunden er kunnskapsutveksling og utvikling av ferdigheter.

Utelek

Dette er lek på lekeplassen og i hagen. Barna har god anledning til selv å styre sin aktivitet. Den voksnes rolle er å variere leken, hjelpe til med å finne utstyr, delta i leken og å være kulturformidlere ved å trekke frem leker.

TROLLHAUGEN BARNEHAGE HAR 2 AVDELINGER

LURVELEGG OG DOVREGUBBEN

LURVELEGG

Avdelingen for 1 og 2 åringene. De yngste har behov for ro og plass til sin lek, derfor har de sin egen base på kjøkkenet. Lurvelegg har samlingsstund rett etter frokost – da er alle mette, våkne og fornøyde – vi synger mye, bruker konkreter, leser en liten bok, øver dikt og regler. Hverdagen hos de yngste består av mange rutiner/ lærings situasjoner som gir en oversiktlig og trygg ramme for de. På Lurvelegg legger vi stor vekt på ro og omsorg. Barna skal kjenne seg trygge, få nok oppmerksomhet og voksenkontakt.

Mat

er viktig for de små og en dag i uka lages sunn lunsj sammen med barna. Her lærer barna mye: nye begreper f.eks. navn på forskjellige matvarer, grønnsaker, fisketype, kjøtt, navn på utstyr som vi bruker. Det er alltid en spennende fellesopplevelse å lage mat og spise det sammen etterpå.

Soving

foregår ute i vogn. Det er viktig at de minste har godt soveutstyr: sovepose, regn/-myggnett, etter vær. Vi har valgt å la barna få følge sin egen rytme, slik at de sover på det tidspunktet de er vant med. Det er alltid en voksen som har vognavakt.

Lek på gulvet

er utgangspunkt for god læring hos de yngste. I frileken er vi voksne med på barnas lek på gulvet, her skjer det mye: fra lek med duplo, utforsking av leker, konkreter og materiale, å bevege seg på gulvet, rulle ball til hverandre, leke med tog, synge sammen og delta i det de minste viser oss. De yngste prøver ut forskjellige muligheter med leker og materiale, dette kaller vi for funksjonslek. Neste fase av lekeutvikling heter symbollek: vi får servert «drikke/te eller kaffe» i en liten kopp og «mat» på en asjett. Når barnet klarer å reise seg og gå åpenbarer det seg gjerne en helt ny verden, og det blir enda mer spennende å utforske omgivelsene

Utelek

er en viktig del av barnehagehverdagen. Det er en selvfølge for oss å delta aktivt i uteleken. Vi går på oppdagelsesturer i hagen, og har mange muligheter for utforkning og erfaringer.

Bevegelseslandskap på gulvet

er et tilbud som skjer i frileken. Det handler om å tilrettelegge omgivelsene for de yngste. Materialet er hentet fra det vi kjenner fra gym: matter i forskjellige tykkelser, krabbetunnel, bru, forskjellige typer ball, skumklosser i forskjellige former, tepper over bordet. Et bevegelseslandskap legger til rette for at barnet for eksempel kan krabbe over en matte, litt videre kommer det en tunnel og til slutt en «stasjon» med forskjellige baller eller lignende. I dette landskapet finnes det mye spennende å utforske og det er barnet som bestemmer hva som skal utforskes og hvordan. Istedenfor en voksenstyrt aktivitet hvor voksne viser bevegelser, tar bevegelseslandskap utgangspunkt i det barnet selv synes er spennende. Det finnes ingen fasit og ingenting er feil – det blir mange gode motoriske utfordringer: å krabbe, gå fra den ene til det andre, skli, rulle, kjenne på forskjellig materiale og oppleve spenning og mestring.

DOVREGUBBEN

På Dovregubben gir vi barna en trygg og god hverdag. Barna skal oppleve et fellesskap der alle føler seg sett og inkludert. Vi har stort fokus på lange frilekperioder der barna får god tid til egne aktiviteter. Da blir det tid til både rollelek, konstruksjonslek, formingsaktiviteter, spill og lesing av bøker. Leken bidrar til barns utvikling og læring både sosialt og språklig. Gjennom leken vil barna få prøvd ut sine fysiske ferdigheter, teste egne grenser og lære seg å mestre nye ting.

Plingestund

Hver dag før mat samles alle foran tavla. Et av barna slår på bjella og er med og hjelper den voksne i plingestunden. Vi synger en sang, teller hvor mange barn som er der og finner ut hvem som er borte. De største barna får utdelt jobber. Målet er å styrke fellesskapet.

Samlingsstund

Hver dag har vi samlingsstund. Vi deler oss ofte i grupper for å kunne tilpasse aktiviteter ut fra utviklingsnivå. Det gir oss bedre tid til å se og lytte til hvert enkelt barn.

Mat

Vi er opptatt av å skape ro og hygge rundt måltidene. Måltidene skal være en arena for gode samtaler der alle skal ha mulighet til å delta. Vi er også opptatt av hva som er sunn mat og hvorfor det er viktig for kroppen vår. Vi lager muskelmat en gang annenhver uke.

Hviling

De yngste barna på dovregubben hviler etter samlingsstund. Da ligger de på madrasser, og hvis noen skal sove gjør de det inne. En voksen er med og hviler.

Turer

Gjennom hele året går vi ofte på tur, både med små og store grupper. Vi har mange og varierte turmuligheter i nærområdet. Målet med turen kan blant annet være å bli kjent med hverandre og i nærmiljøet, fysisk aktivitet, kulturelle tilbud eller nysgjerrighet og utforsking.

Ski/skøyter

I vintersesongen går vi på ski og skøyter med de eldste barna. Hver uke går vi til skøytestadion for å gå på skøyter, og vi reiser til Øverby for å gå på ski.

Troll og eventyr

Troll og eventyr er en viktig del av kulturformidlingen i barnehagen gjennom hele året. Hver høst har vi trollfest, og forberedelsene består av sang, dans og fortellinger. Barna syr også sin egen trolldrakt som de får med seg hjem når de slutter i barnehagen.

Realfag

Å jobbe med realfag i barnehagen handler om å skape undring og nysgjerrighet. Vi vil ha fokus på matematikk, naturfag og teknikk både i frileken og i organiserte aktiviteter. Gjennom ulike oppgaver lærer barna å finne løsninger, og eksperimenter skaper nysgjerrighet og gir ny kunnskap.

Skrivedans

Dette er et opplegg som er basert på samspill mellom lek, bevegelse og musikk. Barna får instruksjoner fra en voksen der de skal gjøre bevegelser og tegne til ulike typer musikk. Målet er at barna skal stimuleres til å utvikle en god og flytende håndskrift uten at de skal lære å skrive bokstaver. Her er det fokus på at alle kan gjøre det på sin måte og ingenting er feil.

Trafikk

Vi er mye på turer og har stort fokus på hvordan vi skal oppføre oss når vi går i trafikken. De eldste barna på Dovregubben har egne samlingsstunder med trafikk som tema. Da reflekterer vi over problemstillinger og utfordringer i trafikken. Barna lærer enkle trafikkregler for fotgjengere, om sikring i bil, sykkelhjelm og refleksbruk.

5-åringene

Det er viktig at de eldste barna blir trygge og selvstendige til de skal begynne på skolen. Vi øver både på praktiske ting i hverdagen, det stå frem og snakke foran andre, og å mestre utfordringer.

De eldste barna har noen ekstra oppgaver det siste året i barnehagen, blant annet å dekke på kopper, kaste melkekartonger og organisere vasking av hender før mat. Barna lærer å ta ansvar og ordne opp. På våren overnatter vi i barnehagen med 5-åringene. Da er barna med på å planlegge hva vi skal gjøre, handling av mat, hva de må ha med seg osv. Dette er med på å skape mestring og selvstendighet.

BARNEHAGENS PEDAGOGISKE INNHOLD

Rammeplanen for barnehagen

Rammeplanen gir forpliktende rammer for sikring av et likeverdig tilbud og god kvalitet. OMSORG – LEK – LÆRING – DANNING skal gå hånd i hånd...

...Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter (bgh.loven § 2)

Å kunne kommunisere, søke ny kunnskap og å kunne samarbeide er viktige ferdigheter i vårt samfunn. Beste utgangspunkt for mer læring er å bygge videre fra der barnet allerede er. Derfor legger den nye rammeplanen mye vekt på barnas medvirkning. Det betyr at voksne skal være våkne for de signalene barna gir om sine ønsker og interessefelt. Barna skal bli lyttet til og voksne skal vise anerkjennelse for deres meninger og ønsker. I arbeidet med de aller minste er det viktig at vi er tett på og leser barnets kroppsspråk. Ved å følge barnets blikk kan vi ofte se hva det ønsker og følge opp det barnet er interessert i. Barnehagens pedagogiske praksis skal bygge på et helhetlig læringssyn hvor omsorg, danning, lek, læring, språk og sosial kompetanse henger sammen.

Likestilling = likeverd. Alle skal oppleve at de er like mye verdt og at deres interesser og handlinger har like stor verdi i fellesskapet, det er viktig for deres selvopfatning.

Omsorg

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg både fysisk og psykisk. Som en tilknytningsbasert barnehagebruker vi mye tid på å skape gode relasjoner mellom barn og voksne. Ved at vi voksne trives og har gode relasjoner oss imellom, er vi gode forbilder for barna. Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet, trivsel og tilhørighet. Vi jobber for at alle skal føle seg sett og verdsatt for den de er. Anerkjennende tilbakemeldinger skal være en grunnmur i barnehagen vår. Alle barn er unike, og vi tilstreber at hvert barn skal få det han eller hun har behov for. Derfor jobber vi mye med å se hvert enkelt barn og det er viktig å være tett på.

Omsorg er også å skape gode rammer for eksempel hvile, måltider og lek. Vi har ”rolige” kroker med plass for høytlesning, samtale, rolig lek eller bare et sted å sette seg ned. Barn er også omsorgsgivere og må anerkjennes når de viser omsorg for andre.

Lek og læring

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek og personalet skal være bevisst på egen rolle og deltakelse i leken. Lek er barns væremåte og lekens egenverdi skal anerkjennes i barnehagen. Vi har derfor valgt å ha en lang frileksperiode på formiddagen både på småbarns- og storavdelingen. Da kan barna fordype seg og være i lek, oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom leken – alene og sammen med andre. Lek er dermed den viktigste aktiviteten for barns utvikling og læring. I et lekende felleskap

legges grunnlag for barns vennskap. Gjennom leken utvikles sosiale, språklige og kroppslige ferdigheter. Det er viktig for oss å ha kunnskap om barns lekeutvikling (fra parallell lek og funksjonslek, til symbollek, rollelek og konstruksjonslek) for å forstå hvor barna befinner seg i lekeutviklingen. Ut fra dette planlegger vi pedagogisk praksis, hvordan vi organiserer rom, voksenstyrte aktiviteter, frilekstilbud hvor barna velger selv og forskjellige turer ut fra barnehagen.

Barna skal møte utfordringer tilpasset sitt utviklingsnivå, både i formelle aktiviteter og i spontane sammenhenger i hverdagen. For de yngste betyr det å legge til rette omgivelsene og væremåten hvor vi voksne deltar i leken (lek på gulvet, fellesfokus på utforsningslek, omsorg og læring går hånd i hånd).

Barna lærer gjennom lek og samspill med andre. Dermed er leken en essensiell del av barnas verden. Læring er noe som skjer gjennom barnets lekende måte å delta i verden på. Lek og Læring er knyttet sammen og vi voksne tilpasser oss barnas verden, ikke motsatt. Når vi lager gode rammer for lek får barna varierte opplevelser og erfaringer og lærer mye mens de utforsker, undrer seg og er nysgjerrige. Det er en selvfølge for oss å vurdere og reflektere over pedagogiske tilbud og hverdagen i barnehagen. Slik sikrer vi god kvalitet på lek og læring.

Det å få delta i lek og ha lekekamerater er veldig viktig for alle barn. Utestengelse og mobbing oppleves som veldig vondt og vanskelig. Barnehagen jobber for å hjelpe alle barn til gode lekeopplevelser og trivsel. I dette arbeidet er foreldrene viktige samarbeidspartnere.

Tips til foreldrene

- Støtt ditt barn i å leke med mange barn i barnehagen
- Snakk positivt om de andre barna, deres foreldre og de ansatte
- Oppmuntre barnet ditt til å snakke pent om andre og vise omsorg
- Lytt og støtt foreldre som forteller om sitt barns utfordringer
- Prioriter samvær i barnehagen og arrangementer med barnehagens foreldre og deres barn.
- Lær deg navn på barn, foreldre og de ansatte i barnehagen
- Vær en god rollemodell gjennom handling og talemåte. Det bidrar til et positivt miljø
- Gi rom for forskjellighet

Danning

Barnehagen skal fremme danning. Dannelsingsprosessen handler om å tilegne seg verdier, normer, tanker og handlingsmåter som er viktige for å kunne delta i «fellesskapet». Danning skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne. Vi reflekterer med barna over det de gjør i samarbeid med andre.

Vi voksne er dermed en viktig samtaleperson hvor barna lærer gjennom dialog å formulere egne tanker og opplevelser... Her er det viktig å ha kunnskap om å fange opp barns signaler, handle etter det, og sette ord på det. En viktig del av dannelsingsprosessen er å støtte barna i utviklingen av god selvfølelse.

«I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold.» (Rammeplanen). Når vi planlegger pedagogiske tilbud skal barna medbestemme og de lærer allerede i planleggingsprosessen, f.eks. matlaging (hva må vi handle); turgåing (hvor skal vi gå, hva trenger vi på turen), påkledning (hva skal vi ha på?). Barna lærer å planlegge og mestre oppgaver og utvikler god selvfølelse. Å forstå hva de yngste ønsker betyr å ha kunnskap om å tolke kroppsspråk og språk. Trygge relasjoner og godt samspill mellom de barn og voksne er en forutsetning for å skape god selvfølelse.

De 7 Fagområdene

Rammeplanen fra Kunnskapsdepartementet har 7 fagområder for barnehagene. Trollhaugen har satt opp disse målene:

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Målet er at barna får et godt og variert talespråk som barnet kan bruke til å uttrykke tanker, ønsker og følelser, verbalt og nonverbalt. Det å kunne snakke ut om ting, må trenes opp som f. eks å kunne løse konflikter. Barna skal også få kjennskap til at tall og bokstaver betyr noe. Bøker skal være en kilde til glede, kos, opplevelse og kunnskap.

Fase 1:

- relasjon og kroppsspråk
- bruke språket i lek, oppnå trivsel og tillit slik at barna føler glede og vil kommunisere
- fortelle hverandre ting, lytte til hverandre
- bli kjent med sanger, rim, eventyr og bøker. Glade i å bla i billedbøker
- lytte til lyder og rytmer

Fase 2:

- øve på å prate, fortelle om opplevelser barnet har hatt i barnehagen eller hjemme
- sette ord på tanker, ønsker og følelser
- løse konflikter verbalt. Kunne gjenfortelle handlingsforløpet og se løsninger
- gjengi rim, syng
- møte tall og bokstaver i det daglige, telle, tøyse med ord
- lekeskrift / tegning

Fase 3:

- et variert språk som brukes til å fortelle, diskutere, lytte, finne løsninger i konflikter og kunne forstå andres følelser og reaksjoner.
- bokstaver, skrive navnet sitt, gjenkjenne kameratens navn i store bokstaver
- bøker er en kilde til innlevelse og opplevelse. Lese fortsettelsesbøker og bli kjent med litterære personer som de vet hvordan lever og føler
- dramatisering; ha en rolle og stå fremfor andre. Rollens tekst er fremkommet i et samarbeid mellom barnets ideer, en historie og de voksne

Vurdering

- har barnet kroppsspråk, lekesignaler og rytme
- utvikler barnet et godt og variert språk?
- snakker med barn og voksne
- spør om ting det vil/ønsker
- tar ordet i samlingsstund
- synger, teller
- forteller om ting det har opplevd
- setter ord på tanker og følelser
- spontanitet
- kunne lytte
- kan løse konflikter verbalt
- kan diskutere, forklare hendelser eller sammen henger
- kan si frem rim og regler
- lever seg inn i handlingen i bøker og lignende

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Målet er at barnet utvikler motorikk og sanser i forhold til alder. Å oppleve glede i fysisk aktivitet, mestring og fellesskap, gir trygghet og et godt selvbylde.

Barnet skal lære om hvordan kroppen fungerer og gode holdninger knyttet til kost, fysisk- og psykisk helse og hygiene. Det er de som skal bestemmer over egen kropp.

Fase 1:

- gymmer, finne glede i bevegelseslek, trygg på egen kroppsbeherskelse
- øve på grunnbevegelser, krabbing, åling, rulling osv.
- utelek/turer
- hva føles bra, hva liker jeg; kile, klappe og stryking på ryggen til hverandre.
- Føle seg trygg.
- samlingsstund: kroppen min

Fase 2:

- positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring, koordinasjon, som klappe leker og ballek. Klipping
- hinderløype og hinking
- utelek og turer i all slags vær ,bruk av naturen til utforskning og kroppslige utfordringer, klatring
- empati og omsorg
- samlingsstund: frisk/syk

Fase 3:

- gym og turer, skaffe seg erfaring med varierte bevegelser og utfordringer, rytme og motorisk følsomhet, ski og skøyter. Tester utholdenhet og grenser
- mestringsglede
- samlingsstund: kosthold og helse
- risikofylt lek, tørre å gå ut av komfortsonen

Vurdering

- bruker barnet kroppen allsidig, viser trygghet og glede?
- mestrer barnet de grovmotoriske ferdigheter for sin alder
- mestrer barnet de finmotoriske ferdigheter for sin alder
- viser barnet omsorg for andre i nærkontakt
- viser barnet omtanke og respekt for andres grenser, toleranse
- klarer barnet å markere egne grenser
- forstår barnet betydningen av gode vaner og sunt kosthold
- kjenner barnet navn på kroppsdelene og kroppsfunksjoner

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Målet er å stimulere barnas skaperlyst. De skal finne glede i å uttrykke seg, prøve ut ideer og fantasi, skape noe alene eller sammen med andre. Barn skaper sin kultur ut fra egne opplevelser. Derfor må barn oppleve varierte kunst- og kulturuttrykk og få prøve ulike materialer og teknikker. Mange av formingsaktivitetene blir knyttet til temaer vi arbeider med. De kan uttrykke ny kunnskap eller være minner fra arbeidet.

I musikkstundene vil vi synge mye, lage rytmer på forskjellig vis og danse.

Vi dramatiserer alt fra små spontane spill, til troll i Dovregubbens hall og oppvisninger for foreldre ved jul og sommer.

Fase 1:

- fri prøving av tegning, maling, liming og klipping med ulikt materiell
- enkle temaoppgaver
- dramatisere/bli dyr og lignende
- bli kjent med sanger rim og regler
- prøve rytme-pinner
- iaktta og prate om bilder og fenomener i naturen

Fase 2:

- finne funksjonen med klipping, tegning, maling, liming og annet. Oppmuntre barnas egne ideer, fantasier og uttrykksformer
- mer konkrete formingsoppgaver; tegne f.eks hus, venn, fugl
- samarbeidsoppgaver, lage et bilde sammen
- spille teater, ha roller
- lære sanger og ringdanser
- lage forskjellige rytmer, spille med rytmeinstrumenter
- oppleve ulike kunstuttrykk

Fase 3:

- finne konstruksjonen i aktiviteten, stimulere barnas skaperglede. Gi impulser/utvide ideene
- Møte og reflektere over kunst, ulike uttrykk og materiell .
- større oppgaver som går over tid
- skuespill, er med på å lage rollene og ideene, taleroller på oppvisninger
- kunne sanger, flere vers, spille rytmeinstrumenter
- rytmer, kunne klappe navnet sitt, danse ringdanser
- reflektere og kommunisere sine inntrykk

Vurdering

- liker barnet å lage ting? Har barnet fantasi?
- liker barnet å skape selv, ulike teknikker
- kan barnet fargene
- kan barnet klippe/ klippe etter strek
- liker barnet å synge, lage musikk, danse, spille teater
- er barnet oppmerksom på variasjoner i det daglige, fenomener i naturen og kunstneriske uttrykk

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Summen av rammeplanens mål er å vekke barnas nysgjerrighet og interesse og få en forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesket og naturen. Naturen gir rom for skjønnhetsopplevelse og undring. Egenopplevelser og utprøving er barns læringsmåte.

Målet er å bli kjente og trygge i naturen, få en forståelse for naturvern og bærekraftig utvikling.

Vi skal være nysgjerrige og søke kunnskap rundt det vi ser og oppdager ute.

Vennskapsfilosofien sier; det vi er blitt kjent med og glade i, vil vi også beskytte og føle omsorg for.

Fase 1:

- gå turer, oppleve naturen og ulike miljøer, nysgjerrige på det vi finner
- lære om dyr
- ha det moro, bli glade i å være ute, været ingen hindring
- funksjonslek og konstruksjonslek

Fase 2:

- samspillet i naturen, vekster, fugler, dyr og vann, ulike livsbetingelser
- opplevelseturer, ta sansene i bruk, bål og mat, husk å lytte og lukte
- søppel
- bruke redskap og teknisk utstyr
- sammenligne og sortere våre funn
- leke i skogen

Fase 3:

- respekt og undring over naturens mangfold og livsformer. F eks studere maurtua, ødelegg ikke.
- forurensing, miljøvern
- ulike naturfenomener, sansing, ulike forsøk og eksperimentering
- matproduksjon. Hvem spiser hva, samspill og konsekvenser
- livssykluser, mennesker og dyr.

Vurdering

- liker barnet å dra på tur?
- er barnet nysgjerrig og stiller spørsmål eller forteller om det de finner?
- kjenner barnet seg igjen på steder det har vært før. Hva gjorde de der?
- viser barnet omsorg for naturen
- har barnet kunnskap om dyr og vekster og deres livsbetingelser
- vet barnet hvordan dyrene får mat og hvordan menneskenes mat produseres
- har barnet tanker om livsløpet
- vet barnet at kunnskap kan hentes på nettet

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger. Barnehagen må være seg bevisst praktiseringen av verdigrunnlag. Barnehagen skal respektere mangfoldet som barnegruppen representerer, ta hensyn til barnas forutsetning og samtidig bringe videre verdier og tradisjoner i den kristne kulturarven. Her er rom for mye undring, ettertanke, respekt og toleranse.

Utover de tradisjoner, normer og verdier, som er knyttet til det norske samfunnet, humanetisk og kristen, skal barna bli kjent med religioner og livsyn som er representert i barnehagen. Arbeidsmåten blir å stille seg åpen for de innspill barna kommer med, og hente informasjon fra foreldre. Sammen kan vi finne spørsmål, leter etter mulige svar og hjelpe til med å la barna undre seg og finne det spennende å ha tanker rundt sitt eget og andres liv.

Alles tanker og meninger skal møtes med respekt.

Fase 1:

- interesse for hverandre, gode fellesskap
- følelser, sint, glad, lei seg og redd. Hvordan ser vi ut i ansiktet da?
- høytider feires
- gi anerkjennelse til barnas tanker

Fase 2:

- følelser, få hjelp/gi hjelp, få gave/gi gave. Hvordan kjennes de inne i oss?
- omsorg og empati, vise at vi alle kan hjelpe hverandre
- toleranse. Hva liker du og hva liker jeg? Fint å være forskjellige.

Fase 3:

- hva er godt og hva er vondt, riktig og galt? Stille spørsmål og tenke etter selv
- moralbegreper; sannhet/løgn, rettferdighet/ juks. Eks. fra hverdagen
- er ting likt i Norge og andre land?
- religiøse markeringer; la barna selv fortelle hverandre hva de vet om f. eks hvorfor vi har jul, påske og lignende ; lytte, samtale
- livsbetingelser, liv og død, er temaer barn har mange synspunkter på, lytte til barnas svar og spørsmål. Våre svar skal gi rom for videre undring/ filosofering

Vurdering

- kjenner barnet til at barn kan leve på andre måter enn de selv gjør?
- vet barnet hvorfor vi feirer jul/påske
- viser barnet toleranse
- vet barnet hva rettferdighet er
- vet barnet forskjellen på sant og usant
- deltar barnet i etiske samtaler

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Barnas medvirkning i livet i barnehagen kan være første skritt for innsikt i og erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn. Barnehagen skal bidra til at barna møter verden med tillit og nysgjerrighet, opplever samspill og fellesskap.

Fase 1:

- erfaring med medvirkning, bli sett og hørt
- familien min
- øve på å ta valg, erfare konsekvenser
- turer og besøk i nærmiljøet

Fase 2:

- hva finnes i nærmiljøet, være oppmerksom i trafikken
- demokrati, forståelse for at våre valg og handlinger kan påvirke situasjonen for andre
- likestilling, ulike familieformer og levesett
- kulturelle likheter og ulikheter

Fase 3:

- forandringer som skjer i nærmiljøet, hvem bestemmer dette?
- trafikkopplæring, ta ansvar som fotgjenger, kjenne noen trafikkregler/skilt
- demokrati, erfare at alle er viktige og verdifulle for fellesskapet
- besøke institusjoner, arbeidsplasser og hverandre
- menneskerettigheter
- Norge og verden

Vurdering

- gir barnet uttrykk for ønsker og meninger, kan ta valg
- kjenner barnet seg igjen i nærmiljøet
- viser barnet forsiktighet i trafikken
- forstår barnet at alle har de samme rettigheter, gutt/jente, i Norge/ute i verden
- er barnet nysgjerrig på forandringer/utfordring, spørsmål om før og nå

ANTALL, ROM OG FORM

Barnehagen skal oppmuntre barnas egen utforskning og legge til rette for tidlig og god stimulering. I lek og eksperimentering skal barna utvikle interesse for former og matematiske begreper, mønster, sortering og plassering.

Fase 1:

- erfaring med telling i hverdagen, antall barn, kopper og lignende
- størrelser, stor/liten, tykk/tynn, lang/kort og lignende
- finne like ting, snakke om forskjeller

Fase 2:

- oppdage ulike mønstre og former i naturen og i miljøet
- undre seg over likheter/ulikheter, sammenligne, klassifisere, sortere
- størrelser og antall, to halve brødsiver er lik en hel osv

Fase 3:

- telle barna, hvem er borte, hvor mange er det osv
- tall, vite at 5 er mer enn 2 og at vi har 5 fingre på en hånd osv
- matematiske begreper og former, ulike måleenheter
- leke med tall og antall i spill og oppgaver

Vurdering

- kan barnet telle, hvor mange fingre har vi, se antallet på terningen?
- kjenner barnet begrepene, ulike størrelser f eks
- kan barnet sortere etter kategorier
- bemerker barnet likheter og ulikheter
- kan barnet stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.

SAMARBEID BARNEHAGE/HJEM

Barnehagen tar medansvar for det mest verdifulle foreldre har - barna. Lov om barnehager slår fast at virksomheten skal drives i nær forståelse med barnas hjem.

Å samarbeide betyr å være i dialog, og å ha tillit til hverandre. Bare gjennom dette kan vi oppnå barnehagelovens målsetting om “sammen med hjemmet medvirke til å gi barna et miljø som sikrer barna individuell og gruppevis omsorg og støtte, stimulering, utfoldelse, læring og etisk veiledning”.

Den hyppigste og beste kontakten får hjem/barnehage gjennom det daglige møtet ved bringing og henting. Praten mellom foresatte og personalet understreker samarbeidet for barna. Kom gjerne helt inn i barnehagen for å se eller delta.

Ved å lese oppslagstavla blir du informert og kan lettere samtale med barnet ditt om barnehagehverdagen. (Se også under Bringing og henting)

Utviklingssamtaler

skal være en naturlig del av samarbeidet hvor foreldrene snakker med pedagogisk leder om barnet sitt. Samtalene holdes en eller to ganger i året - eller etter ønske/behov. Ta kontakt dersom det er noe du/dere vil snakke mer utdypende om eller om det er noe dere ønsker å ta tak i – som er mer enn hva den daglige bringe- og hentesituasjonen egner seg for.

Ved samlivsbrudd er det viktig for barnet at vi i barnehagen får beskjed. Da vil foreldrene bli innkalt til en felles samtale. Dette for å avklare hvordan vi best kan samarbeide videre om barnet.

Foreldremøter

holdes av personalet. Her kan du/dere møte foreldre til ditt barns venner, utveksle erfaringer, diskutere et tema du er opptatt av osv. Tips gjerne styret v/ foreldrerepresentant eller personalet om saker som opptar deg. Det er engasjerende støtte å få.

Foreldrerådsmøter

arrangeres av foreldrerådsrepresentant i styret. Ta kontakt med denne dersom du ønsker et møte.

Disse møtene avholdes uten barnehagepersonalet tilstede.

Foreldrerådet skal: - fremme samarbeidet mellom hjem/ barnehage - uttale seg i saker som er av viktighet for foreldrenes forhold til barnehagen før avgjørelser blir tatt.

Arrangementer

Småbarnsforeldres hverdag kan være strevsom! Men for barnehagebarna er det viktig å se sammenhenger i sin tilværelse - å oppleve at foreldre og barnehageansatte er sammen om felles opplevelser. Dugnader, Luciafeiring, juletreff, påskefrokost og sommerfest er arrangementer som kan bidra til helhet og sammenheng, fellesskapsfølelse og sosial tilhørighet både hos barn og voksne.

Dugnader

Trollhaugen barnehage er en privat barnehage. Det er dere foreldre som er eiere av barnehagen, og noe dugnadsarbeid må påregnes. Alle blir kontaktet etter ”tur”.

Årsmøte

Ordinært årsmøte holdes hvert år innen utgangen av april.

Årsmøter skal innkalles skriftlig minst 14 dager før møtet med sakliste.

Sakspapirer sendes ut minst en uke før møtet. (se vedtektene)

Taushetsplikt

Alle ansatte og medlemmer i styret har taushetsplikt. Dette innebærer at alle er pliktige til taushet om det som kommer frem om private forhold vedr. både barn og voksne tilknyttet barnehagen.

Vurdering

av arbeidet skal ha en sentral plass i barnehagen. Vurdering innebærer selvrefleksjon, og er en forutsetning for utvikling av barnehagens innhold. Den løpende vurderingen følges opp av nye tiltak og justering av planer. Foreldrene skal også trekkes aktivt med i evalueringsprosessen. Gjennom konstruktiv kritikk, refleksjon og diskusjon mellom foreldre og personale kan barnehagen hente inn ny kunnskap om barnehagens virksomhet. Dette skaper en enda bedre barnehagehverdag for barna. Styret fastsetter årsplanen og bør også spille en sentral rolle i vurderingsarbeidet.

Foreldreundersøkelser er en måte for alle foreldre å kunne si sin mening, gjerne anonymt.

Barnehagens styre

Styret har seks medlemmer; to representerer for eier/stiftelsen, to for de ansatte og to for foreldrene, hvorav den ene er leder av foreldrerådet. (Navneliste over styremedlemmene kommer hvert år i årsplan-tillegget, aug/sept).

Styrets oppgave er driften av barnehagen; regnskapsoppfølging, årsmøteforberedelser, holde seg orientert om lover og regler, vedlikehold og sikkerhet i barnehagen.

Eierrepresentantene har spesielt ansvar for regnskap, budsjettforslag, oppfølging overfor Brønnøysundsregisteret og arbeidsgiveransvaret; ansettelse, stillingsinstruksjoner, avtaler om lønns- og arbeidsvilkår og arbeidsmiljø.

Foreldrerepresentantene er foreldrenes og barnas representanter. En av foreldrerepresentantene har ansvar for foreldrerådsmøter.

De ansattes representanter har ansvaret for at vedtak praktisk lar seg gjennomføre, legge frem forslag til forbedringer, investeringer og pedagogiske forhold.

Fra Lov om barnehager:

§ 4. Foreldreråd og samarbeidsutvalg (dvs styret)

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg. Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna i barnehagen, og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

Samarbeidsutvalget (styret) består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert, og skal være et rådgivende, kontaktskapende og samarbeidende organ. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Departementet gir forskrifter om foreldrerådets og samarbeidets oppgaver.

Trollhaugen
Barnehage

HVA FORVENTER VI?

- At dere deltar i foreldresamarbeid (samtaler, møter og dugnader)
- At dere informerer oss om ting/hendelser som kan ha betydning for, eller innvirkning på, barnets hverdag
- At dere kommer helt inn ved bringing og henting
- At dere overholder barnehagens åpningstid, vedtekter og regler.
- At dere leser beskjeder og tavla i garderoben
- At dere rydder garderobeplassen/ sjekker skiftetøy og sender med klær tilpasset årstiden/været
- At dere gir beskjed dersom barnet er sykt/skal ha fri
- At dere leverer svarlapper innen svarfrist
- At dere merker klær og utstyr
- At dere gir beskjed dersom andre skal hente barnet. Uten beskjed har vi ikke lov til å sende barnet med andre enn foresatte. Det samme gjelder dersom barnet skal være med et av de andre barnehagebarna hjem.

Sjekkpunkter for dere som foreldre

(Oppfyller din barnehage dette?)

- Er det gode muligheter for lek ute og inne?
- Er det minst en barnehagelærer i gruppen?
- Er det nok ansatte med nok tid til å gi omsorg og trygghet?
- Setter barnehagen inn vikar ved sykdom hos ansatte?
- Har barnet venner?
- Får du tilbakemelding fra førskolelærerne om hva barnet ditt er opptatt av, erfarer og opplever?
- Har barnehagen kompetanse til å avdekke og sette inn tiltak hvis et barn trenger ekstra hjelp?
- Bli barnet ditt lest for, og lærer det sanger, rim og regler?
- Har barnehagen nok leker og utstyr til bygging, tegning og maling?
- Feirer barnehagen ulike kulturers høytider og merkedager?
- Er sikkerheten i barnehagen god?
- Bli du lyttet til hvis du har spørsmål om barnet ditt?
- Har barnehagen egen styrer som er daglig til stede?
- Har kommunen en barnehageansvarlig?
- Har barnehagen planer for å sikre en trygg og god overgang til skolen?

(kilde: utdanningsforbundet)